

PENGLIBATAN POLITIK DAN PENINDASAN KE ATAS IKHWAN AL-MUSLIMIN DALAM SEJARAH PERKEMBANGAN POLITIK MESIR, 1928-2005

Shamsul Azhar Yahya

Abstract

The early 20th century witnessed the birth of many great Muslim reformists who carried out efforts to uplift the deteriorating conditions of the Muslim Ummah. Among these great reformists was Hassan al-Banna. Hassan al-Banna, the founder of the well-known Islamic movement called Ikhwan al-Muslimin (Muslim Brotherhood). The impact made by Hassan al-Banna and the movement he founded is not limited to the sphere of Egyptian politics, but encompasses the Muslim World as a whole. The rapid development of Ikhwan al-Muslimin caught the attention of the British and the Egyptian government of that time. In order to curb the expansion of the movement the British with the collusion of Egyptian government had taken several drastic measures to crush the movement by imprisoning its leaders and followers. Though Ikhwan al-Muslimin was suppressed and banned, they still managed to expand their influence and impacted the development of politics, economics and education in Egypt. The approach taken by the movement indeed had touched the hearts of many people in Egypt. In recent developments, Ikhwan al-Muslim has managed to gain massive support from the people of Egypt and this was manifested in the 2005 general election where Ikhwan al-Muslimin emerged as the strongest opposition group in the Egyptian Parliament.

Pendahuluan

Sejarah perjuangan membebaskan Mesir daripada belenggu penjajahan telah membariskan nama-nama antara lain seperti Jamaluddin al-Afghani, Muhammad Abduh dan Rashid Rida. Namun begitu, catatan ini tidak mencukupi jika tidak memasukkan nama Hassan al-Banna dan peranan yang dimainkan oleh Ikhwan al-Muslimin. Tokoh dan organisasi ini bukan sahaja

berjaya merubah corak politik Mesir, tetapi juga telah memberi kesan terhadap perkembangan peradaban masyarakat Mesir moden. Walaupun gerakan ini ditindas dengan kejam, namun masih mampu bangkit semula dan terus relevan dalam konteks politik Mesir masa kini.

Walaupun pada awalnya Ikhwan al-Muslimin tidak menunjukkan minat untuk mencampuri kegiatan politik kepartian, namun pandangan politik Ikhwan al-Muslimin sentiasa ditunggu oleh pelbagai pihak, termasuklah oleh pemerintah Mesir. Memandangkan pengaruh besar Ikhwan al-Muslimin, pelbagai usaha telah dilakukan oleh pemerintah bagi memadamkan gerakan ini dari bumi Mesir. Tindakan yang dilakukan termasuklah menangkap, memenjara dan menghalang aktiviti Ikhwan al-Muslimin atas alasan mereka memudaratkan keselamatan negara.

Penglibatan Politik Awal Ikhwan al-Muslimin.

Mesir sudah terdedah kepada pengaruh Barat sejak tahun 1798 lagi apabila negara tersebut dijajah oleh Perancis. Muhammad Ali kemudian mengambil alih pemerintahan daripada penjajah dan berusaha memodenkan Mesir. Setelah Inggeris dapat mengalahkan pemberontakan Urabi pada tahun 1882, pengaruh mereka semakin meningkat.¹

Setelah berlakunya perjanjian Versailles yang ditandatangani oleh kuasa-kuasa besar Eropah, Britain disahkan sebagai pelindung kepada negara Mesir. Amerika Syarikat pula telah memberi pengesahan mengenai perlindungan ini pada April 1919.²

Pada tahun 1920 satu perbincangan telah diadakan dan sebuah kerajaan monarki telah dibentuk. Walau bagaimanapun, Britain masih lagi menguasai angkatan tentera Mesir. Antara isi kandungan perjanjian tersebut ialah pegawai Inggeris masih boleh terus menasihati kementerian-kementerian penting di Mesir dan mereka mempunyai kuasa pembatal ke atas perubahan perundangan. Tokoh Nasionalis Mesir, iaitu Saad Zaghloul tidak bersetuju dengan kandungan perjanjian ini lalu menganjurkan penentangan terhadap Inggeris. Beliau akhirnya ditangkap dan diusir ke Pulau Seychelles. Walau bagaimanapun, Mesir mendapat kemerdekaan melalui pengisytiharan sebelah pihak yang dilakukan oleh Pesuruhjaya Tinggi Inggeris pada 22 Februari 1922.³

Berikutan pembentukan sistem pemerintahan berparlimen yang baru pada 21 April 1923, Raja Mesir atas nasihat pihak Inggeris diberikan kuasa melantik senator dan jemaah menteri. Sistem ini mendapat tentangan daripada pendukung gerakan kebangsaan. Pada masa yang sama, berlaku persaingan merebut kuasa di antara Saad Zaghloul, Mustafa Nahhas, Parti Wafd dengan Raja Fuad. Walau bagaimanapun, Parti Wafd menjadi semakin lemah setelah kematian Saad Zaghloul pada tahun 1927. Kelemahan ini menjadikan kedudukan Inggeris bertambah kukuh sehingga tahun 1936.⁴

Kelemahan kuasa politik tempatan dan peningkatan penguasaan Inggeris telah membangkitkan semangat cintakan agama dan negara oleh sebahagian besar rakyat Mesir. Pada tahun 1928 di Ismailiyah, sekumpulan enam orang pemuda yang diketuai oleh Hassan al-Banna telah menubuhkan sebuah pertubuhan yang dinamakan Ikhwan al-Muslimin. Ikhwan al-Muslimin ditubuhkan ketika politik Mesir mengalami kegawatan dan sedang mencari tokoh untuk menyuntik semula semangat patriotisme dalam masyarakat tersebut. Tujuan penubuhannya ialah untuk memberi kesedaran kepada umat Islam mengenai penyimpangan daripada ajaran agama yang telah dilakukan, terutamanya di Ismailiyah. Di sana umat Islam sudah menjadi pengagum Barat, hilang jati diri dan diperhambakan oleh orang asing. Usaha menyedarkan masyarakat ini berlarutan sehinggalah Hassan al-Banna berpindah ke kota Kaherah pada Oktober 1932.⁵

Ketika di Kaherah, Hassan al-Banna menjalankan pelbagai usaha untuk memberi kesedaran kepada masyarakat. Penglibatan Ikhwan al-Muslimin dalam politik merupakan penglibatan yang meninggalkan kesan sama ada kepada penjajah Inggeris, mahupun pemerintah Mesir sendiri. Walaupun Hassan al-Banna tidak menggalakkan kewujudan kegiatan politik kepartian, tetapi sebenarnya pemikiran dan wawasan politik beliau sudah bermula sejak dari awal penubuhan Ikhwan al-Muslimin lagi. Pendiriannya mengenai politik amat jelas apabila beliau mengungkapkan bahawa politik adalah salah satu bidang dalam Islam.⁶

Menurut Hassan al-Banna, barang siapa tidak memasukkan agenda politik dalam perjuangannya mereka dianggap telah menzalimi dirinya sendiri. Menurut beliau, politik hendaklah berlandaskan kepada tanggungjawab pemerintah, perpaduan umat dan juga menghormati aspirasi rakyat.⁷ Amalan kepartian yang tidak terarah menyebabkan parti-parti politik yang sedia ada tidak mempunyai wawasan pembangunan yang jelas untuk membangunkan rakyat dan tidak mempunyai sebarang program dan agenda. Hasan al-Banna juga menganggap bahawa kepincangan masyarakat yang sedang berlaku adalah disebabkan oleh parti-parti politik. Beliau juga mendapati segala potensi akal dan tenaga pemimpin parti politik hanya tertumpu untuk menjatuhkan lawan dan berfikir bagaimana untuk menyelamatkan diri daripada rancangan jahat parti lawan. Lantaran itu, mereka telah mengetepikan kepentingan umum dan melupakan landasan perjuangan parti yang sebenar.⁸

Pengaruh Ikhwan al-Muslimin memperlihatkan peningkatan selepas kematian Saad Zaghloul. Tambahan pula pengaruh parti Wafd dan Sa'adi semakin merosot akibat rasuah dan persaingan kuasa. Tekanan yang diterima daripada pihak British dan istana juga turut melemahkan kedua-dua parti ini. Sejak awal penubuhannya, Ikhwan al-Muslimin menentang penjajahan dan meminta warga asing keluar dari bumi Mesir. Ikhwan al-Muslimin telah mengeluarkan gesaan agar masyarakat Mesir tidak berurusan dengan Inggeris atau menggunakan bahasa Inggeris dalam apa juga urusan. Ini berikutan

cadangan penjajah agar menggunakan bahasa Inggeris pada papan-papan tanda dan pergaulan seharian. Tidak cukup dengan usaha itu, pada 25 November 1946, Ikhwan al-Muslimin telah mengumpulkan semua bahan bacaan, majalah dan juga akhbar dalam bahasa Inggeris untuk dibakar. Ini bertujuan untuk melahirkan rasa marah dan tidak puas hati terhadap campur tangan Inggeris dalam politik dan ekonomi Mesir.⁹

Hassan al-Banna telah mengariskan pendirian yang tegas terhadap penjajah yang mempunyai niat untuk menyebarkan fahaman materialisme di Mesir. Hassan al-Banna juga menyifatkan perjuangan menentang penjajah sebagai jihad. Ini disebabkan mereka adalah golongan kafir yang mempunyai agenda untuk menghancurkan Islam.¹⁰ Berikutan pandangan dan pendirian ini, Ikhwan al-Muslimin telah membongkar rahsia perjanjian 1936 kepada masyarakat Mesir. Inggeris, menurut Hassan al-Banna adalah musuh yang perlu diusir keluar dan bukan sebagai sahabat yang membantu memulihkan Mesir seperti mana yang digembar-gemburkan oleh sesetengah pihak.¹¹

Kesan usaha penerangan yang dilakukan oleh Ikhwan al-Muslimin dan kegagalan nasionalis Mesir memperjuangkan nasib bangsa, timbul semangat anti Inggeris yang amat kuat, terutamanya daripada golongan muda. Beberapa kejadian menyerang kepentingan Inggeris telah dilakukan, termasuklah membunuh beberapa pemimpin Mesir yang menjadi penyokong kuat Inggeris. Antara peristiwa tersebut termasuklah pembunuhan Ahmad al-Khazindar yang dibunuh di hadapan rumahnya di Helwan pada bulan Mac 1948. Beliau adalah seorang hakim yang telah menjatuhkan hukuman berat ke atas sekelompok pemuda daripada parti Pemuda Mesir yang telah menyerang beberapa kelab Inggeris di Iskandariah.¹²

Pasukan bersenjata Ikhwan al-Muslimin yang ditubuhkan oleh Hassan al-Banna turut memainkan peranan penting dalam kegiatan anti Inggeris dan dikaitkan dengan beberapa kegiatan keganasan. Pengeboman ke atas rumah Abdul Fatah Amir seorang tokoh politik pro-Inggeris, pengeboman rumah Mustafá Nahhas dan juga percubaan membunuh ke atas komandan polis Kaherah, Selim Zaki adalah antara kegiatan yang dipertanggungjawabkan ke atas pasukan ini. Kegiatan tersebut memaksa penjajah Inggeris mengenakan tekanan ke atas kabinet Nuqrasyi Pasha supaya membubarkan Ikhwan al-Muslimin. Tindakan yang diambil adalah bertepatan dengan kenyataan yang dibuat oleh Hussein Sirri sebagai *'these government were ready to battle with any reform movement in order to satisfy the British colonist.'*¹³

Melihat keadaan semasa pada ketika itu telah mendorong Hassan al-Banna melibatkan Ikhwan al-Muslimin sebagai parti politik.¹⁴ Pendekatan usaha untuk memperbaiki struktur masyarakat melalui proses politik. Penglibatan Hassan al-Banna dalam arena politik lebih menjurus kepada dakwah bagi memperkasakan semula agama Islam. Pendirian Hassan al-Banna

ini ditegaskan dalam ceramah yang disampaikan yang menyatakan pendirian Ikhwan al-Muslimin dalam isu politik sebagaimana yang diungkapkan:

Ikhwan al-Muslimin bukan sebuah parti politik dan tidak akan sekali-kali menjadi seperti itu. Mereka adalah pendakwah yang menyeru kepada kesatuan umat, keamanan, bekerja untuk menyatukan dan bukan memecah belah dan menghancurkan dan Ikhwan al-Muslimin tidak ada kaitan dengan mana-mana parti politik atau pun pertubuhan tertentu tetapi pemikiran Ikhwan al-Muslimin adalah untuk Islam dan umatnya sepanjang masa dan tempat.¹⁵

Cubaan Hassan al-Banna terlibat dalam politik kepartian menunjukkan Ikhwan al-Muslimin semakin berpengaruh di Mesir. Melihat pengaruh Ikhwan al-Muslimin yang berkembang, kerajaan telah beberapa kali menggunakan pengaruh Ikhwan al-Muslimin untuk memperoleh keuntungan. Ketika pasukan Revolusi menggulingkan Raja Farouk, Ikhwan al-Muslimin merupakan satu-satunya gerakan yang menyokong dan menuntut agar Raja Farouk diusir keluar dari bumi Mesir. Mursyidul Am Ikhwan al-Muslimin pada ketika itu iaitu, Hassan al-Hudhaibi pada 28 Julai, 1952, mengajak semua ahli Ikhwan al-Muslimin agar menyokong gerakan revolusi. Melalui sayap belia, Ikhwan al-Muslimin telah mengadakan beberapa siri demonstrasi untuk menyatakan sokongan kepada pasukan ini. Sikap dan pendirian Ikhwan al-Muslimin ini menyebabkan proses penyingkiran Raja Farouk mendapat sokongan ramai, terutamanya daripada masyarakat awam.¹⁶

Penglibatan awal Ikhwan al-Muslimin dalam politik Mesir menunjukkan kesungguhan gerakan ini dalam membentuk masyarakat Mesir mengikut acuan menurut ajaran Islam. Walaupun Ikhwan al-Muslimin sentiasa menyokong usaha pemerintah yang menyeru ke arah kebaikan, tetapi pendekatan perjuangannya tidak menghalang gerakan tersebut daripada ditindas. Penindasan demi penindasan ini telah memantapkan Ikhwan al-Muslimin dalam penglibatannya dalam politik di Mesir sehinggalah ke hari ini.

Penindasan ke Atas Ikhwan al-Muslimin, 1928-1970.

Pengaruh Ikhwan al-Muslimin yang semakin kuat mengundang kekhawatiran di kalangan pemimpin di dalam mahupun luar Mesir. Sejarah pengharaman Ikhwan al-Muslimin bermula pada zaman Farouk, iaitu ketika Mahmud Fahmi al-Nuqrasyi menjadi perdana menteri. Pada 20 Oktober 1948, ketua perisikan Britain telah mengarahkan ketua perisikanya di Kaherah supaya mengambil langkah yang lebih diplomasi untuk mendapat persetujuan dari kerajaan Mesir bagi menangani isu Ikhwan al-Muslimin.¹⁷ Untuk tujuan tersebut, pada 10 November 1948, satu pertemuan telah diadakan di Fayyed yang melibatkan Duta Britain, Amerika Syarikat dan Perancis. Mereka telah bersepakat untuk

memberi tekanan terhadap pemerintah Mesir supaya mengharamkan Ikhwan al-Muslimin.¹⁸

Berikutan tekanan yang diterima, al-Nuqrasyi telah mengarahkan Abdul Rahman Ammar, pembantu kanan beliau di Kementerian Dalam Negeri agar menyediakan bukti untuk mengharamkan Ikhwan al-Muslimin.¹⁹ Hasilnya, pada 8 Disember 1948 jam 11 malam, Kementerian Dalam Negeri telah mengeluarkan perintah melalui radio mengenai pengharaman Ikhwan al-Muslimin.²⁰ Segala harta benda milik Ikhwan al-Muslimin, termasuklah hospital, sekolah, syarikat dan perniagaan dirampas. Turut diharamkan pada ketika itu ialah majalah Ikhwan al-Muslimin yang diterbitkan sejak tahun 1933. Pejabat Ikhwan al-Muslimin dari Iskandariah sehingga ke Aswan diarah tutup dengan serta merta.²¹ Malah ibu pejabat Ikhwan al-Muslimin di Kaherah telah dijual untuk dijadikan pejabat Bulan Sabit Merah.²²

Pengharaman Ikhwan al-Muslimin ini mendapat pelbagai reaksi. Parti Kebangsaan (*Hizb al-Watani*), adalah antara parti yang mengkritik tindakan yang dilakukan oleh kerajaan. Satu bantahan mengenai pengharaman Ikhwan al-Muslimin telah dihantar oleh Fathi Radwan, Presiden Parti Kebangsaan kepada Perdana Menteri Mesir. Mereka dengan jelas tidak bersetuju dengan pengharaman tersebut dan berpendapat bahawa kerajaan tidak berhak untuk mengharamkan Ikhwan al-Muslimin, membekukan harta, kewangan dan memberhentikan kegiatannya. Menurut Fathi lagi, pengharaman ke atas Ikhwan al-Muslimin tidak boleh disandarkan semata-mata kepada beberapa orang ahli yang didapati terlibat dengan kegiatan keganasan dan pengharaman ini boleh menyebabkan berlakunya lebih banyak keganasan. Selain mengutuk keganasan, pimpinan Parti Kebangsaan berpendapat bahawa kerajaan juga harus dipersalahkan di atas tindakan mengharamkan Ikhwan al-Muslimin.²³ Akibat rasa tidak puas hati dengan pengharaman itu, pada 28 Disember 1948, seorang pelajar iaitu Abdul Meguib Hassan, telah menembak mati Nuqrasyi di hadapan pejabatnya di Kementerian Dalam Negeri.²⁴

Pengharaman Ikhwan al-Muslimin telah membawa kepada penangkapan beribu-ribu ahli dan beberapa pimpinan kanan gerakan tersebut, melainkan Hassan al-Banna. Beliau telah dibiarkan bebas, tetapi akhirnya ditembak mati pada 12 Februari 1949, sehari selepas perayaan sambutan hari lahir Raja Farouk.²⁵ Hassan al-Banna adalah korban pertama Ikhwan al-Muslimin dalam menghadapi tekanan pemerintah. Pembunuhan ini dianggap sebagai peristiwa yang paling menyayat hati dalam sejarah Ikhwan al-Muslimin dan memulakan sejarah penindasan ganas ke atas gerakan tersebut. Sepanjang tahun 1948, 1954 dan 1965 lebih enam puluh satu ribu ahli telah ditangkap, termasuklah Syeikh Muhammad al-Ghazali, Syeikh Sayyid Sabiq, Syeikh Yusuf al-Qardawi dan Muhammad Mehdi Akief, iaitu Mursyidul Am Ikhwan al-Muslimin sekarang. Berikutan ramainya ahli Ikhwan al-Muslimin yang ditangkap, penjara Thur telah berubah menjadi rumah ibadat, pengajian dan markas kedua kepada Ikhwan al-Muslimin.²⁶

Mengulas tindakan pengharaman itu, Majalah *Akhir Saat* terbitan 15 Disember 1948 menjelaskan bahawa pengharaman ke atas Ikhwan al-Muslimin dilakukan kerana gerakan tersebut menyerupai kumpulan pembebasan negara kerana mempunyai senjata, hospital, kilang dan syarikat. Beberapa buah akhbar yang diterbitkan ketika itu menggariskan empat sebab mengapa Ikhwan al-Muslimin diharamkan. Pertama, Inggeris telah melabelkan Ikhwan al-Muslimin sebagai sebuah kumpulan radikal nasionalis yang banyak membantah projek yang telah disepakati di antara mereka dengan kerajaan Mesir. Sebab kedua ialah tekanan hebat daripada pihak Britain yang mahu agar isu Ikhwan al-Muslimin diselesaikan segera. Alasan ketiga pula ialah kerana kedudukan parti Sa'ad dalam politik Mesir. Untuk mencapai kemenangan majoriti kerusi dalam pilihan raya yang akan diadakan pada Oktober 1949, pengaruh dan imej Ikhwan al-Muslimin hendaklah dihapuskan agar tidak mengancam parti Sa'ad. Sebab keempat pula ialah campur tangan Ikhwan al-Muslimin dalam isu Palestin. Kerajaan Mesir tidak mahu usaha menyelesaikan masalah Palestin diganggu oleh unsur-unsur luar, terutamanya daripada Ikhwan al-Muslimin.²⁷

Selepas kejatuhan kerajaan Ibrahim Abd al-Hadi, iaitu Perdana Menteri yang dikaitkan dalam peristiwa pembunuhan Hassan al-Banna, Ikhwan al-Muslimin telah berjaya mendapatkan permit penerbitannya bagi majalah *Mabahis al-Qadaeiyah* yang diterbitkan pada 30 April 1950 untuk menyalurkan pandangan dan kritikan Ikhwan al-Muslimin.²⁸ Walau bagaimanapun, tangkapan ke atas ahli-ahli dan pimpinan Ikhwan al-Muslimin masih berterusan. Pada 17 Mac 1951, mahkamah telah mengeluarkan perintah memenjarakan beberapa tokoh penting Ikhwan al-Muslimin tetapi membebaskan puluhan ahli biasa yang lain kerana didapati tidak bersalah.²⁹ Namun begitu, usaha untuk menyelamatkan Ikhwan al-Muslimin diteruskan dengan mencabar keputusan pengharamannya di mahkamah. Pada Isnin 17 September 1951, Ikhwan al-Muslimin yang diwakili oleh peguam Tahir Khasiyab telah berjaya mendapatkan perintah bagi memutuskan bahawa pembatalan pertubuhan yang dikeluarkan sebelum ini adalah tidak sah. Lantaran itu, Ikhwan al-Muslimin dan ahlinya adalah tidak bersalah di sisi undang-undang.³⁰

Hakim Muhammad Sami Mazin juga memutuskan bahawa Ikhwan al-Muslimin tidak tertakluk dan tidak perlu bernaung di bawah undang-undang pertubuhan kebajikan pindaan 18 April 1951. Selain itu, mahkamah juga memutuskan supaya semua harta Ikhwan al-Muslimin yang dibeku dan dirampas hendaklah dipulangkan.³¹ Antara yang dipulangkan ialah sekeping cek bernilai 12,232 Pound Mesir, Markas Am di Hilmiyah al-Jadidah, pejabat berita di Jalan Ahmad Umar, kilang percetakan di Jalan Muhammad Ali, sekeping tanah di Damanhour dan di Abu al-Mathamir. Turut diserahkan semula ialah pejabat di Suez, Ismailiyah, Qena, Shibin al-Kom, tanah di Misr al-Jadidah serta dua buah masjid, iaitu masjid di Abidin dan Saiyidah Zainab.

Serentak dengan pengisytiharan itu, Ikhwan al-Muslimin kembali bergerak seperti sediakala, walaupun kehilangan pimpinan tertinggi, iaitu Hassan al-Banna.³²

Politik Mesir berubah pada 23 Julai 1952, apabila 12 orang pegawai tentera yang dikenali sebagai 'Free Officers' atau *Dubbat al-Ahrar* bertindak merampas kuasa. Pasukan ini diketuai oleh Jeneral Muhammad Neguib telah berjaya memaksa Raja Farouk turun takhta dan dihalau keluar dari bumi Mesir.³³ Pada awalnya Ikhwan al-Muslimin merupakan penyokong dan menjadi tulang belakang kepada tindakan pasukan revolusi ini. Ini memandangkan tiada pihak yang berani menyokong tindakan tersebut. Dari Julai 1952 iaitu selepas berlakunya revolusi hingga Mac 1954 menyaksikan hubungan baik terjalin antara Ikhwan al-Muslimin dengan kelompok 'Free Officers'.³⁴

Bagi mengesahkan lagi hubungan baik tersebut, Gamal Abdul Nasser telah membebaskan tahanan Ikhwan al-Muslimin yang telah dipenjara oleh kerajaan sebelum ini. Antara tindakan lain yang dilakukan oleh Gamal Abdul Nasser ialah mengarahkan agar dibuka semula fail pembunuhan Hassan al-Banna. Hasil siasatan yang dilakukan, beberapa orang pegawai tentera yang terlibat dalam konspirasi tersebut telah di hukum.³⁵ Gamal Abdul Nasser juga menziarahi kubur Hassan al-Banna sebagai tanda hormat dan rasa sedih bagi pihak kerajaan di atas pembunuhan yang berlaku. Gamal Abdul Nasser turut membenarkan Ikhwan al-Muslimin bergerak bebas, walaupun beliau telah mengumumkan pengharaman parti politik pada 16 Januari 1953. Ikhwan al-Muslimin dikecualikan pada ketika itu kerana dianggap sebagai pertubuhan yang mempunyai imej agama dan bukan sebuah parti politik.³⁶

Hubungan baik ini adalah rentetan janji Gamal Abdul Nasser sebelum ini untuk melaksanakan syariat Islam jika revolusi berhasil. Namun begitu, ungkapan itu hanya untuk meraih sokongan dari rakyat Mesir. Janji-janji ini hanyalah helah politik Gamal Abdul Nasser dan telah berjaya menarik sokongan Ikhwan al-Muslimin. Tempoh aman antara Ikhwan al-Muslimin dengan *Dubbat al-Ahrar* tidak panjang kerana sebenarnya Gamal Abdul Nasser sedang merangka strategi masa depan yang gelap bagi Ikhwan al-Muslimin. Gamal Abdul Nasser turut menganggap Ikhwan al-Muslimin bagaikan sebuah negara yang mempunyai kekuatan rakyat dan tentera dan kerajaan tidak sama sekali akan berunding dengan mereka.³⁷ Akhirnya Gamal Abdul Nasser dalam satu mesyuarat majlis revolusi telah mengeluarkan satu ketetapan bahawa Ikhwan al-Muslimin adalah sebuah parti politik.³⁸ Kenyataan Gamal Abdul Nasser disambut dengan satu demonstrasi pada 13 Januari 1954 yang dihadiri oleh mahasiswa dan penyokong Ikhwan al-Muslimin. Turut hadir ialah ketua Fedayin Iran, iaitu Nawab Safawi. Yusuf al-Qardawi juga turut hadir dalam perhimpunan itu bagi mewakili mahasiswa Universiti al-Azhar.³⁹

Dalam perhimpunan tersebut sebuah kenderaan milik kerajaan telah dibakar dan kebakaran tersebut merupakan alasan yang digunakan oleh Gamal

Abdul Nasser untuk mengharamkan Ikhwan al-Muslimin buat kali kedua.⁴⁰ Anwar Sadat dalam kenyataannya pada ketika itu menyatakan bahawa Ikhwan al-Muslimin diharamkan kerana gerakan itu adalah sebuah gerakan politik.⁴¹ Pada 14 Januari 1954, Gamal Abdul Nasser telah mengeluarkan perintah agar Ikhwan al-Muslimin diharamkan.⁴² Ini adalah era ketegangan hubungan di antara Ikhwan al-Muslimin dan Gamal Abdul Nasser. Ramai pengikut Ikhwan al-Muslimin ditangkap dan dimasukkan ke dalam Penjara Harbi dan seterusnya dipindahkan ke Penjara al-Amiriyah di Iskandariah. Pimpinan Ikhwan al-Muslimin yang turut ditangkap ialah Mahmud Abduh, Izzuddin Ibrahim, Mahmud Huthaibah, Mahmud Nafis Hamdi, Ahmad al-Assal, dan Yusuf al-Qardawi.⁴³

Rancangan Gamal Abdul Nasser untuk terus menghapuskan pengaruh Ikhwan al-Muslimin tidak tercapai sepenuhnya. Jeneral Muhammad Neguib, iaitu pimpinan rasmi pasukan revolusi telah bertindak meletakkan jawatan kerana berbeza pendapat dengan Gamal Abdul Nasser. Muhammad Neguib menggunakan isu pengharaman Ikhwan al-Muslimin untuk meraih sokongan rakyat dan mengukuhkan kedudukannya dalam persaingan kuasa dengan Gamal Abdul Nasser. Rentetan daripada persaingan itu, satu perarakan besar-besaran telah diadakan di Abideen bagi menyokong Muhammad Neguib dan meminta beliau kembali memegang jawatan. Abdul Qadir Audah turut sama menyokong dan memimpin ahli-ahli Ikhwan al-Muslimin dalam perarakan tersebut.⁴⁴

Atas desakan Jeneral Muhammad Neguib yang kembali memimpin revolusi, Gamal Abdul Nasser bersetuju untuk membebaskan sebahagian ahli Ikhwan al-Muslimin yang ditangkap pada bulan Mac 1954.⁴⁵ Gamal Abdul Nasser turut mengambil kesempatan menziarahi Hassan al-Hudaibi, Mursyidul Am di rumahnya.⁴⁶ Tindakan berbaik-baik semula dengan Ikhwan al-Muslimin bukanlah tindakan yang ikhlas kerana pasukan revolusi sememangnya tidak mahu berkongsi kuasa dengan sesiapa. Pada 14 Januari 1954, Presiden Muhammad Neguib dalam kenyataannya kepada Sir Ralph Skrine Stevenson, Duta British di Mesir menyebut bahawa kerajaan Mesir sememangnya mahu mengambil pendekatan yang keras terhadap Ikhwan al-Muslimin sejak dari awal lagi, tetapi tidak berjaya. Walau bagaimanapun, kerajaan sudah mengenal pasti setiap individu yang berpengaruh dan merbahaya kepada Inggeris dan kerajaan Mesir dalam Ikhwan al-Muslimin.⁴⁷

Walaupun berhadapan dengan pelbagai tekanan, namun Ikhwan al-Muslimin sentiasa berusaha menjalin hubungan baik dengan semua pihak, termasuklah dengan pihak Inggeris. Umar Tilmisani turut mencatatkan tentang beberapa pertemuan di antara pimpinan kanan Ikhwan al-Muslimin dengan pihak Inggeris. Malahan beliau sendiri turut hadir bersama Munir Dallah dalam satu perjumpaan dengan Trefor Evans, iaitu penasihat Inggeris di Kedutaan British di Kaherah. Pertemuan tersebut diadakan atas permintaan Duta Inggeris melalui Muhammad Salim, Setiausaha Kementerian Pengangkutan.

Permintaan pertemuan ini telah dimaklumkan kepada Mursyidul Am dan dipersetujui dengan beberapa syarat. Antaranya termasuklah meminta Inggeris memberi pengiktirafan politik kepada Mesir dan pertemuan tersebut hendaklah dimaklumkan serta dipersetujui Gamal Abdul Nasser.⁴⁸

Gamal Abdul Nasser telah bersetuju dengan pertemuan yang diadakan itu dan segala isi perbincangan hendaklah dibincangkan semula dengan beliau. Pertemuan telah berjalan dengan baik di rumah Muhammad Salim dan hasil perbincangan itu amat memberangsangkan. Beberapa syarat yang tidak pernah dicapai dalam perbincangan sebelum ini telah dipersetujui. Hasil perbincangan telah dibentangkan kepada Mursyidul Am dan beliau segera bertemu dengan Gamal Abdul Nasser untuk menjelaskan isu-isu yang dibincangkan dan yang telah dipersetujui. Gamal Abdul Nasser dikatakan amat gembira dengan perkembangan dan kejayaan pertemuan tersebut.⁴⁹

Pada 10 Januari 1954, pimpinan Ikhwan al-Muslimin telah mengadakan satu lagi pertemuan dengan Duta Inggeris, Sir Ralph Skine Stevenson. Gamal Abdul Nasser sebaliknya telah menggunakan pertemuan kali ini sebagai alasan untuk menuduh Ikhwan al-Muslimin mengkhianati hasrat rakyat Mesir. Tambahan pula, pertemuan itu berlaku ketika Gamal Abdul Nasser sedang mengadakan rundingan rasmi mengenai pengunduran tentera British dari Mesir. Inggeris pula telah menggunakan kesempatan ini untuk melagagakan antara kedua-dua pimpinan yang mempunyai kekuatan masing-masing dengan membocorkan pertemuan dengan Ikhwan al-Muslimin kepada Gamal Abdul Nasser.⁵⁰

Akibat tuduhan tersebut, beberapa pimpinan Ikhwan al-Muslimin telah ditangkap, termasuklah Umar Tilmisani. Dua hari selepas tangkapan tersebut dibuat, terpampang di dada-dada akhbar berita mengenai konspirasi Ikhwan al-Muslimin dengan pegawai-pegawai Inggeris untuk menggulingkan pemerintahan yang ada. Ikhwan al-Muslimin dituduh melakukan pertemuan dengan pegawai Inggeris tanpa keizinan daripada pemerintah. Tuduhan tersebut dijadikan alasan untuk menindas Ikhwan al-Muslimin dan menangkap beberapa orang pimpinannya. Penindasan akibat mainan politik penjajah ini telah memudahkan pengaruh Ikhwan al-Muslimin di Mesir dan mengambil masa yang panjang untuk dipulihkan semula.⁵¹

Ikhwan al-Muslimin pada situasi sebenar tidak pernah berada di dalam keadaan aman semenjak pengharaman lalu. Ini ditambah lagi apabila berlaku persaingan di antara Presiden Muhammad Neguib dengan Gamal Abdul Nasser. Gamal Abdul Nasser sentiasa mencari jalan untuk menghapuskan Muhammad Neguib dan Ikhwan al-Muslimin. Pada 26 Oktober 1954, satu kejadian ini membuka ruang untuk Gamal Abdul Nasser di Mansyiah. Ikhwan al-Muslimin terlibat dalam kejadian tersebut.⁵² Muhammad Neguib turut dituduh terbabit dalam peristiwa di Mansyiah, dan tindakan yang paling keras diambil oleh Gamal Abdul Nasser ialah mengharamkan Ikhwan al-

Muslimin. Muhammad Neguib sebaliknya menuduh bahawa peristiwa di Mansyah itu adalah perancangan Gamal Abdul Nasser sendiri. Tuduhan Gamal Abdul Nasser bahawa pengikut Ikhwan al-Muslimin terlibat dalam cubaan bunuh tersebut tidak berasas. Ini disebabkan segala masalah dalaman Ikhwan al-Muslimin dan masalah hubungan dengan Gamal Abdul Nasser telah berjaya diselesaikan beberapa hari sebelum kejadian.⁵³

Berikutan pengharaman ini, beribu-ribu lagi ahli Ikhwan al-Muslimin ditangkap dan disiksa dengan siksaan yang menakutkan. Yusuf al-Qardawi pernah menyaksikan bagaimana beberapa orang ahli Ikhwan al-Muslimin yang mati telah dibungkus dengan kain selimut dan dikuburkan di padang pasir Abbasiyah manakala sebahagian daripada mereka mati dalam penjara.⁵⁴ Penyiksaan dan kematian ini turut meninggalkan kesan yang mendalam kepada seluruh ahli Ikhwan al-Muslimin.⁵⁵ Pada 5 Disember 1954, mahkamah menjatuhkan hukuman ke atas beberapa pimpinan Ikhwan al-Muslimin, termasuklah Hassan al-Hudaibi, Musyidul Am Ikhwan al-Muslimin. Lebih 800 orang dijatuhkan hukuman penjara, manakala ribuan yang lain di penjara tanpa dibicarakan.⁵⁶ Kesan siksaan ini sengaja disebarkan kepada rakyat dengan tujuan untuk menakut-nakutkan mereka agar jangan terlibat dan cuba untuk menjatuhkan kerajaan. Ikhwan al-Muslimin mula mengalami zaman surut dan suram sehingga ke tahun 1970-an.⁵⁷

Walaupun Gamal Abdul Nasser pernah membebaskan tahanan Ikhwan al-Muslimin pada tahun 1964, namun penindasan dan penangkapan masih berterusan.⁵⁸ Hubungan baik terjalin antara pemerintah dan Ikhwan al-Muslimin hanya pada ketika kerajaan menghadapi masalah, tetapi apabila sokongan politik pemerintah bertambah kuat, Ikhwan al-Muslimin kembali ditindas.⁵⁹ Penangkapan puluhan ribu lagi ahli Ikhwan al-Muslimin dan melakukan pelbagai penyiksaan ke atas tahanan menggambarkan hubungan sebenar antara gerakan ini dengan Gamal Abdul Nasser. Penangkapan kali ini juga melibatkan ramai wanita. Antara tokoh wanita berpengaruh yang ditangkap pada ketika itu ialah Zainab al-Ghazali.⁶⁰

Reaksi keras pemerintah ini berlarutan sehingga akhir Ogos 1966 dan penindasan kali ini mengakibatkan Ikhwan al-Muslimin kehilangan beberapa tokoh intelektualnya sama ada dibuang daerah, mahupun gugur syahid. Keadaan ini berlarutan sehinggalah kematian Gamal Abdul Nasser pada 28 September 1970. Namun begitu, kematian beliau tidak menghentikan tekanan dan penindasan ke atas Ikhwan al-Muslimin. Rekod menunjukkan bahawa ahli Ikhwan al-Muslimin yang di penjara pada zaman Gamal Abdul Nasser sekitar tahun 1954 sehingga 1964, melebihi enam puluh satu ribu orang. Walaupun penindasan ini dapat memamatkan Ikhwan al-Muslimin dalam arus perdana politik Mesir, tetapi penindasan tersebut banyak membawa kepada kehilangan pimpinan kanannya akibat dijatuhkan hukuman bunuh.

Penindasan Ke Atas Ikhwan al-Muslimin Pada Zaman Pemerintahan Anwar Sadat, 1970-1981

Anwar Sadat mengambil alih sebagai Presiden Mesir pada 15 Oktober 1970.⁶¹ Beberapa masalah yang ditinggalkan oleh Gamal Abdul Nasser perlu ditangani segera oleh Anwar Sadat sebaik-baik sahaja mendapat mandat untuk memerintah Mesir seperti isu pengharaman dan harapan pengikut Ikhwan al-Muslimin terhadap pemerintah baru. Pengharaman Ikhwan al-Muslimin yang berlaku di zaman Gamal Abdul Nasser mendapat perhatian daripada Raja Arab Saudi, Raja Faisal. Pada tahun 1971 satu pertemuan telah diatur di antara Raja Faisal, Presiden Anwar Sadat dengan beberapa pimpinan Ikhwan al-Muslimin. Dalam pertemuan itu Anwar Sadat mengatakan bahawa musuh utama negara bukanlah Ikhwan al-Muslimin, tetapi Rusia. Beliau turut berjanji akan membenarkan semula Ikhwan al-Muslimin menjalankan aktiviti dalam masyarakat. Sekembali daripada pertemuan tersebut, Anwar Sadat telah membebaskan Umar Tilmisani. Selepas dibebaskan, Umar Tilmisani terus menuju ke Istana Abideen untuk mengucapkan terima kasih kepada Anwar Sadat. Beberapa pertemuan antara Ikhwan al-Muslimin dengan Anwar Sadat telah dilakukan untuk memulihkan semula diantara kerajaan dengan Ikhwan al-Muslimin. Anwar seterusnya meminta Ikhwan al-Muslimin bekerjasama dengan kerajaan bagi membendung masalah yang dihadapi negara pada ketika itu.⁶²

Masalah besar yang dihadapi oleh Anwar Sadat terbahagi kepada dua. Pertama, beliau menghadapi ancaman daripada golongan politik berhaluan kiri. Mereka terdiri daripada kumpulan komunis, sosialis dan juga penyokong Gamal Abdul Nasser. Masalah kedua pula ialah menghadapi tekanan daripada puak pelampau Islam. Tiga kumpulan pelampau Islam yang besar pada ketika itu adalah *Hizb at-Tahrir al-Islami* (Islamic Liberation Party, ILP), *al-Takfir wa al-Hijrah* dan juga *Tanzim al-Jihad*.⁶³ Anwar Sadat yakin bahawa Ikhwan al-Muslimin adalah satu-satunya pertubuhan yang mempunyai kekuatan untuk menghadapi kedua-dua ancaman itu. Dalam usaha menghadapi cabaran ini langkah pertama yang dibuat oleh Anwar Sadat ialah dengan membebaskan tahanan-tahanan Ikhwan al-Muslimin yang telah dipenjarakan pada era Gamal Abdul Nasser.⁶⁴

Selain itu, pada tahun 1976, Anwar Sadat membenarkan semula penerbitan majalah *ad-Dakwah* yang telah diharamkan sejak dari 1954. Soleh Asmawi telah dilantik menjadi ketua editornya bagi penerbitan kali ini. Ikhwan al-Muslimin menggunakan sepenuhnya kekuatan media cetak ini untuk mengembangkan semula pemikiran serta pendirian Ikhwan al-Muslimin, terutamanya dalam menghadapi kedua-dua ancaman yang dihadapi Anwar Sadat pada ketika itu. Ikhwan al-Muslimin sering mengkritik dengan keras fahaman komunis, sosialis dan penyokong-penyokong Gamal Abdul Nasser dalam setiap keluarannya.⁶⁵

Kerajaan pada ketika itu menyedari bahawa pengaruh Ikhwan al-Muslimin amat diperlukan dalam menghadapi isu kafir-mengkafir. Isu ini jika tidak dikawal, boleh merebak dengan mudah kepada generasi muda dan boleh mendatangkan ancaman yang lebih besar kepada negara. Lantaran itu, Ikhwan al-Muslimin telah menggunakan pendekatan yang lebih diplomasi bagi menghadapi kelompok ini. Namun begitu, apabila Soleh Sirriyya, salah seorang pimpinan kanan Jamaah *al-Takfir wa al-Hijrah* mendakwa bahawa beliau sentiasa berhubung dengan pimpinan Ikhwan al-Muslimin, seperti Syeikh Mohammad al-Ghazali, Zainab al-Ghazali dan Hassan al-Hudhaibi, Ikhwan al-Muslimin mula memberi reaksi balas. Ikhwan al-Muslimin menggunakan sepenuhnya akhbar mereka dengan mengkritik dan membalas segala tuduhan golongan *Takfir*. Mohammad al-Ghazali menafikan wujudnya sebarang hubungan dengan golongan *Takfir*. Beliau turut berikrar tidak akan mengkhianati Presiden Anwar Sadat. Ikhwan al-Muslimin membidas idea yang diketengahkan oleh golongan ini dan melarang menjadikan mereka sebagai imam dalam solat. Lebih keras lagi Ikhwan al-Muslimin turut menghalalkan darah golongan ini.⁶⁶

Hubungan baik di antara Ikhwan al-Muslimin dan Presiden Anwar Sadat berakhir apabila Anwar Sadat melawat Bait al-Muqaddis.⁶⁷ Ikhwan al-Muslimin terus menerus mengkritik pemerintah apabila perjanjian Camp David termeterai.⁶⁸ Ikhwan al-Muslimin turut membidas sebahagian ulama' Universiti al-Azhar yang mengeluarkan fatwa menyokong perjanjian tersebut. Pada Jun 1978, Umar Tilmisani dalam majalah *ad-Dakwah* menegaskan pendirian Ikhwan al-Muslimin yang menganggap bahawa berurusan dengan orang Yahudi seolah-olah membenarkan mereka merampas tanah milik orang Islam. Pada Januari 1979, majalah *ad-Dakwah* menyiarkan laporam CIA yang meminta kerajaan Mesir menghapuskan semua gerakan Islam, terutamanya Ikhwan al-Muslimin.⁶⁹

Isu perjanjian damai dengan Israel ini mendapat perhatian yang meluas di kalangan pelajar-pelajar di universiti. Tambahan pula pengaruh Ikhwan al-Muslimin mula memasuki kampus universiti pada penghujung 1970-an. Pada 29 Mei 1981, satu perhimpunan yang dihadiri oleh puluhan ribu pengikut Ikhwan al-Muslimin telah diadakan di Masjid al-Azhar. Perhimpunan ini meminta Anwar Sadat membatalkan perjanjian dengan Israel dan memanggil balik Duta Mesir dari Tel Aviv. Selain itu mereka juga meminta semua pemuda bangun berjihad membebaskan Bait al-Muqaddis.⁷⁰

Kemuncak kemarahan ini berlarutan sehinggalah pada 17 Jun 1981 apabila satu pertempuran telah berlaku di Zawiya al-Hamra, Kaherah antara golongan Islam dan Kristian Qibti. Lebih sepuluh orang telah mati dan beberapa kedai turut dibakar dalam rusuhan ini. Dua ratus ribu ahli Ikhwan al-Muslimin telah bergerak ke dataran Abideen manakala seratus ribu lagi mengadakan solat di hadapan istana Presiden. Pada 3 September 1981, seramai 1,536 orang termasuklah wartawan, aktivis politik, penulis, dan Kristian Qibti

telah ditangkap.⁷¹ Pelajar-pelajar universiti yang dianggap sebagai pengikut Ikhwan al-Muslimin turut dibuang atau diberhentikan dari universiti masing-masing. Tindakan ke atas pelajar terpaksa dilakukan apabila pemerintah mendapati banyak persatuan pelajar menyokong idea pembaharuan Ikhwan al-Muslimin.⁷²

Turut diharamkan pada ketika itu ialah majalah *ad-Dakwah* dan juga akhbar Ikhwan al-Muslimin. Editor majalah tersebut, Umar Tilmisani juga turut ditahan. Kerajaan dengan serta merta mengambil alih pengurusan empat puluh ribu masjid di seluruh Mesir. Khatib-khatib tidak dibenarkan berkhotbah pada hari Jumaat sebelum mendapat keizinan daripada Menteri Waqaf, ataupun daripada pejabat al-Azhar di Kaherah.⁷³ Yusuf al-Qardawi menyifatkan tindakan pemerintah ini satu kerugian kepada rakyat Mesir secara khusus dan kepada dunia Islam seluruhnya.⁷⁴ Reaksi keras kerajaan terhadap Ikhwan al-Muslimin dan kumpulan-kumpulan lain telah membawa kepada pembunuhan ke atas Presiden Anwar Sadat pada 6 Oktober 1981.⁷⁵

Pembunuhan Anwar Sadat menurut Umar Tilmisani adalah bukanlah atas kehendak Islam. Ikhwan al-Muslimin menegaskan kembali perkara yang telah dikeluarkan di dalam majalah *ad-Dakwah* keluaran April 1980 yang menyebut bahawa keganasan bukan jalan untuk menyelesaikan masalah, termasuklah dengan membunuh.⁷⁶ Hosni Mubarak, pengganti Anwar Sadat turut membuat pengakuan bahawa Ikhwan al-Muslimin tidak terlibat dalam pembunuhan tersebut. Pengakuan tersebut meningkatkan lagi sokongan masyarakat kepada Ikhwan al-Muslimin.⁷⁷

Era pemerintahan Anwar Sadat tidak memperlihatkan perbezaan yang ketara dengan strategi yang telah dilakukan oleh Gamal Abdul Nasser dalam menghadapi Ikhwan al-Muslimin. Pengaruh Ikhwan al-Muslimin masih lagi digunakan untuk kepentingan politik pemerintah. Ikhwan al-Muslimin tidak banyak pilihan melainkan cuba berkompromi dengan Anwar Sadat, walaupun mengetahui tidak banyak harapan yang boleh disandarkan. Cubaan terbaik dengan Anwar Sadat telah memberi sedikit ruang untuk Ikhwan al-Muslimin bagi menyebarkan risalahnya kepada masyarakat secara terbuka.

Penindasan Ke Atas Ikhwan al-Muslimin Pada Zaman Pemerintahan Hosni Mubarak, 1981-2005

Selepas pembunuhan Presiden Anwar Sadat, Mesir diperintah oleh Hosni Mubarak dan beliau mengambil langkah yang lebih berhati-hati dalam menangani isu Ikhwan al-Muslimin. Beliau turut menampakkan kebimbangan dengan pengaruh gerakan tersebut yang semakin kuat di kalangan rakyat, terutamanya apabila Ikhwan al-Muslimin mengambil keputusan untuk bergabung dengan parti Wafd pada tahun 1984. Pakatan tersebut menyaksikan Ikhwan al-Muslimin memenangi 36 buah kerusi dalam pilihan raya 1984, manakala parti Buruh menang 12 dan parti Liberal hanya menang tiga kerusi.⁷⁸

Setelah mencapai kemenangan dalam pilihan raya 1988, Makmun al-Hudhaibi, Mursyidul Am keenam Ikhwan al-Muslimin menegaskan bahawa Ikhwan al-Muslimin tidak akan mendesak pemerintah agar menubuhkan negara Islam, sebaliknya mendukung keutuhan agama dan syariah. Muhammad Hamid Abu Nasr, Mursyidul Am keempat telah menegaskan kerangka tersebut dengan mengatakan bahawa syariah hendaklah dilaksanakan secara berperingkat-peringkat dan beransur-ansur sepertimana yang diperintahkan oleh Allah ketika mengajar umat Islam dalam proses pengharaman arak.⁷⁹ Sejak tahun 1988, Ikhwan al-Muslimin merupakan pembangkang paling kuat dalam Parlimen Mesir. Selain itu Ikhwan al-Muslimin berjaya melebarkan ideanya apabila mempunyai dua buah akhbar iaitu *al-Ahrrar* dan *as-Sha'ab*.⁸⁰

Pada tahun 1990, Hosni Mubarak telah menukar beberapa undang-undang pilihan raya untuk menyekat kemenangan Ikhwan al-Muslimin dalam pilihan raya yang seterusnya. Pada tahun 1995, seramai dua ratus orang ahli Ikhwan al-Muslimin telah ditangkap dan dihadapkan di mahkamah tentera. Sejumlah 54 orang ahli Ikhwan al-Muslimin yang sebahagiannya adalah calon pilihan raya telah disumbat ke dalam penjara untuk selama tiga hingga lima tahun kerana dikatakan terlibat dalam usaha menghidupkan gerakan Ikhwan al-Muslimin yang telah diharamkan. Pada 24 November 1995, Hassan Alfi, Menteri Dalam Negeri pula mengumumkan bahawa Ikhwan al-Muslimin, kumpulan Jihad dan Jamaah Islamiah adalah kumpulan yang sama. Menjelang pilihan raya, lebih seribu lagi ahli Ikhwan al-Muslimin telah ditangkap. Pada Mac 1996, lima orang dari Kesatuan Doktor telah ditangkap dan dituduh menggunakan nama agensi penyelamat yang beroperasi di luar negara sebagai topeng untuk melindungi kegiatan ketenteraan.⁸¹

Tahun 2000 menyaksikan pula lebih enam ribu ahli Ikhwan al-Muslimin ditangkap dengan pelbagai kesalahan baru, manakala dan 20 orang pimpinan kanan telah dihadapkan di mahkamah tentera. Ini secara tidak langsung menunjukkan bahawa kerajaan Mesir masih lagi menggunakan teknik yang sama sepertimana yang telah dilakukan oleh pemimpin sebelumnya. Walaupun tidak mengurangkan penentangan, tetapi sedikit sebanyak tindakan ini menjejaskan perjalanan gerakan itu kerana ada ketikanya beberapa pimpinan kanan turut di tahan.⁸² Ikhwan al-Muslimin menangani isu penangkapan ini sebagai salah satu lumrah dalam perjuangan mereka. Muhammad Mehdi Akief menegaskan bahawa mati bagi mereka akan tetap berlaku di mana-mana sahaja sama ada di luar atau di dalam penjara.⁸³ Penindasan dan kesengsaraan yang dialami oleh Ikhwan al-Muslimin banyak memamatkan pendekatan politiknya. Seruan gerakan ini ke arah sistem politik yang bersih dan pemilihan pemimpin yang betul mendapat sokongan dari pelbagai pihak hari demi hari.

Walaupun dengan pelbagai penindasan yang dilakukan, namun Ikhwan al-Muslimin terus mendapat tempat di kalangan rakyat Mesir. Tahun 2005 menyaksikan idea kepada sistem demokrasi yang lebih telus menjadi agenda utama dalam pilihan raya yang diadakan. Dengan menggunakan pengaruhnya,

Ikhwan al-Muslimin berjaya berunding dengan parti-parti pembangkang yang lain bagi menubuhkan sebuah barisan alternatif dalam menghadapi parti pemerintah. Kesatuan Utama Kebangsaan untuk Perubahan (UNFC) yang menggabungkan beberapa buah parti pembangkang dan turut disertai oleh Ikhwan al-Muslimin merupakan badan gabungan yang terkuat yang berjaya dibentuk dengan inisiatif gerakan Islam ini bagi menghadapi pilihan raya tersebut.⁸⁴

Slogan yang digunakan oleh Ikhwan al-Muslimin dalam politik ialah 'Islam adalah jalan penyelesaian'.⁸⁵ Kesan kehadiran Ikhwan al-Muslimin dalam politik tanahair bertambah kuat apabila Ikhwan al-Muslimin menang 88 dari 444 kerusi yang dipertandingkan dalam pilihan raya tahun 2005. Hassan al-Sayed Ahmed Nafaa, salah seorang pensyarah politik di Universiti Kaherah menyebut bahawa Ikhwan al-Muslimin memperoleh kemenangan kerana mempunyai ciri-ciri yang tersendiri dan kefahaman Islam yang diperjuangkan tersebar dengan begitu cepat.⁸⁶ Walaupun tidak mempunyai kekuatan media massa seperti pemerintah tetapi idea dan pandangan mereka boleh disebarkan melalui masjid dan rangkaian lain. Jika kerajaan menggunakan kuasa mereka untuk menghalang, mereka, tetap mempunyai jalan untuk mengembangkannya.⁸⁷

Pengaruh Ikhwan al-Muslimin dalam politik tidak dapat dinafikan oleh mana-mana pertubuhan mahupun parti politik. Oleh itu, sebaik-baik sahaja diumumkan keputusan pilihan raya 2005, Ikhwan al-Muslimin berjaya memperoleh undi terbanyak. Akhbar *al-Ahram* di Mesir dalam satu laporan pada tahun 2005 menyebut bahawa Ikhwan al-Muslimin adalah pembangkang terkuat dan mempunyai pengikut yang paling ramai berbanding dengan parti pembangkang yang lain.⁸⁸ Walaupun kerajaan menggunakan pelbagai penipuan dalam pilihan raya, termasuklah dengan menangkap dan menghalang pengundi menyokong Ikhwan al-Muslimin tetapi rakyat masih menaruh kepercayaan dan keyakinan bahawa calon-calon yang mewakili gerakan tersebut boleh memberi nafas baru kepada sistem politik Mesir.⁸⁹

Penolakan rakyat terhadap parti pemerintah adalah akibat kegagalan Presiden Hosni Mubarak menangani beberapa masalah yang dihadapi oleh rakyat Mesir. Masalah ini disebut oleh Bradley dalam temuramahnya di dalam akhbar *Al-Masry al-Youm* sebagai satu masalah serius kerana Mesir sedang menuju ke arah kejatuhan disebabkan jurang perbezaan di antara pemerintah dengan rakyat terlalu jauh.⁹⁰ Pelbagai masalah gagal ditangani dengan baik oleh pemerintah, termasuklah jurang antara yang kaya dengan yang miskin, isu gaji kakitangan awam dan juga kenaikan harga barang.⁹¹ Ini ditambah pula dengan kenyataan yang dibuat oleh Hosni Mubarak dalam Dewan Rakyat tanduknya itu memberi satu saham yang besar kepada Ikhwan al-Muslimin untuk bergerak dan mendapat tempat dalam arena politik tanahair.⁹²

Muhammad Mehdi Akief, Mursyidul Am Ikhwan al-Muslimin sekarang menegaskan bahawa, keutamaan Ikhwan al-Muslimin dalam pilihan raya bukanlah untuk merampas dan mengambil alih kuasa presiden, tetapi untuk memulakan satu gerakan mendidik masyarakat. Essam al-Erian, ketua Biro Politik Ikhwan al-Muslimin telah menggariskan beberapa agenda politik gerakan tersebut termasuklah kesediaan untuk berkompromi dengan pelbagai pihak. Beliau menegaskan bahawa Ikhwan al-Muslimin bekerjasama dengan parti-parti politik dan pemikir-pemikir yang ada untuk memajukan Mesir. Dalam masa yang sama Ikhwan al-muslimin mengajak semua pihak supaya bersatu dan mengambil sikap berhati-hati dalam menjalinkan hubungan dengan Amerika Syarikat.⁹³

Kemenangan Ikhwan al-Muslimin dalam pilihan raya memberi satu tamparan yang hebat kepada parti pemerintah. Kemenangan ini belum pernah berlaku dalam sejarah politik Mesir apabila pembangkang boleh memenangi hampir dua puluh peratus kerusi dalam Parlimen. Kemenangan Ikhwan al-Muslimin masih kecil berbanding dengan jumlah keseluruhan kerusi parlimen yang dipertandingkan. Walaupun mendapat sokongan rakyat, namun pemerintah Mesir masih menaruh sikap curiga terhadap Ikhwan al-Muslimin dengan terus menerus menangkap pemimpin gerakan tersebut kerana dituduh mengancam keselamatan negara. Essam al-Erian adalah antara pimpinan kanan Ikhwan al-Muslimin yang terawal ditangkap, iaitu beberapa bulan sebelum pilihan raya presiden. Pada bulan Mac 2005, seramai 80 orang ahli Ikhwan al-Muslimin telah ditangkap ketika satu seminar menuntut perubahan politik di Mesir diadakan. Pada tahun 2006 seramai 15 orang pimpinan kanan dan ahli Ikhwan al-Muslimin ditangkap, termasuklah tiga orang aktivis Ikhwan al-Muslimin di Giza iaitu Dr Ezat Sabry, Ir. Anuor Shaltot dan Osama Rafat.⁹⁴

Walaupun banyak tangkapan dilakukan di seluruh Mesir dengan pelbagai alasan, namun Ikhwan al-Muslimin terus mendapat sokongan daripada rakyat Mesir. Pemerintah terpaksa memikirkan strategi baru untuk menghalang peningkatan sokongan rakyat kepada Ikhwan al-Muslimin atau sekurang-kurangnya mengurangkan jumlah kerusi yang bakal dimenangi Ikhwan al-Muslimin dalam pilihan raya yang akan datang. Kaedah yang biasa digunakan oleh pemerintah ialah dengan mengubal beberapa dasar mengenai parti yang akan melibatkan wakil-wakil Ikhwan al-Muslimin supaya mereka tidak layak bertanding dalam pilihan raya akan datang.

Kesimpulan

Sepanjang tujuh dekad penglibatan Ikhwan al-Muslimin dalam kancah politik Mesir, gerakan ini telah mengalami cabaran dan tekanan dari pelbagai pihak, sama ada daripada pemerintah mahupun daripada penjajah Inggeris. Bukan mudah untuk sesebuah gerakan untuk terus hidup dan akhirnya diterima oleh

masyarakat melainkan mempunyai keistimewaan yang tersendiri. Kemantapan tarbiyyah yang telah dimulakan oleh Hassan al-Banna untuk ahli-ahlinya telah berjaya membawa gerakan ini melalui pelbagai rintangan sepanjang jalan perjuangannya sehinggalah ke hari ini. Proses tarbiyyah yang berterusan melalui usrah dan peningkatan kualiti ahli telah mengangkat Ikhwan al-Muslimin sebagai pertubuhan yang disegani oleh kawan dan lawan.

Walaupun pemerintah Mesir menghadapi ancaman daripada beberapa kelompok lain, tetapi dalam masa yang sama pemerintah tidak boleh menafikan bahawa Ikhwan al-Muslimin telah terlibat secara langsung atau tidak langsung dalam menyelesaikan beberapa isu yang berkaitan dengan kelompok Islam mahupun yang bukan Islam. Usaha yang telah dilakukan oleh Ikhwan al-Muslimin adalah untuk mengimbangi antara masalah yang dihadapi oleh pemerintah dan rakyat, sedangkan pemerintah menghabiskan masa, tenaga dan wang yang banyak untuk menghapus dan menguburkan Ikhwan al-Muslimin dari peta politik Mesir.

Nota

- ¹ Urabi menuntut penghapusan hak-hak istimewa golongan Turki Circassia berbanding dengan golongan Fellahin. Sebagai contoh kenaikan pangkat pegawai di kalangan Fellahin amat kecil berbanding dengan golongan Turki Circassia. Selain daripada itu beliau cuba untuk menghapuskan pengaruh asing dalam pentadbiran Mesir. Lihat Fadhullah Jamil, *Islam di Asia Barat Moden*, Selangor: Thinkers Library Sdn.Bhd, 2000, hlm. 216.
- ² Ibid., hlm. 220.
- ³ Lois A. Aroian & Richard P. Mitchell, terjemahan Mohammad Redzuan Othman, *Timur Tengah dan Afrika Utara Moden*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1991, hlm. 192.
- ⁴ Fadhullah Jamil, *Islam di Asia Barat Moden*, hlm. 230.
- ⁵ Pada Oktober 1932, Kementerian Pendidikan telah memindahkan Hassan al-Banna dari Ismailiyah ke Sabitiyat, Kaherah. Pemindahan ini sebenarnya membantu pengembangan Ikhwan al-Muslimin secara tidak langsung. Ibu pejabat Ikhwan al-Muslimin turut berpindah dengan perpindahan Hassan al-Banna dan beroperasi di No 24, jalan al-Shurabiyyah, Kaherah. Lihat Thameem Ushama, *Hassan al-Banna, Vision & Mission*, Kuala Lumpur:A.S. Noordeen, 1995, hlm. 41.
- ⁶ Hassan al-Banna, *Himpunan Risalah Hassan al-Banna*, terjemahan Salehan b.Ayub, *Himpunan Risalah Hassan al-Banna*, Kuala Lumpur: Pustaka Salam, 2003, hlm. 311.
- ⁷ Ibid., hlm. 312.
- ⁸ Ibid., hlm. 331.
- ⁹ Abbas as-Sisi, *Fi Qafilati al-Ikhwan al-Muslimin*, (Dalam Renungan ku, Ikhwan al-Muslimin), Kaherah: Dar at-Tauzi' wa an-Nashr al-Islamiah, 2003, hlm. 92.
- ¹⁰ Hassan al-Banna, *Himpunan Risalah Hassan al-Banna*, hlm. 212.
- ¹¹ Zakaria Sulaiman Bayummi, *Ikhwan al-Muslimin wa al-Jamaah al-Islamiah Fi al-Hayat al-Siasah al-Misriah 1928-1948*, (Ikhwan al-Muslimin dan Jamaah Islamiah dalam Kegiatan Politik Mesir 1928-1948), Kaherah: Maktabah Wahbah, 1979, hlm. 202.
- ¹² Hassan al-Banna mengutuk pembunuhan tersebut dan menganggap Mesir telah kehilangan tokoh besar yang tiada pengantinya. Lihat Abbas as-Sisi, *Fi Qafilati al-Ikhwan al-Muslimin*, hlm. 202.
- ¹³ Abdul Muta'al al-Jabari, *Kegiatan dan Pembunuhan Hassan al-Banna*, Kuala Lumpur: GG Edar, 1987, hlm. 125.
- ¹⁴ Hassan al-Banna pernah mencalonkan diri sebanyak dua kali sebagai calon dalam pilihan raya tetapi akibat tekanan daripada Inggeris Nahhas Pasha telah Berjaya memujuk Hassan al-Banna agar menarik diri dengan mengemukakan ancaman Inggeris ke atas Mesir. Lihat Umar Tilmisani, *'Zikrayat La Muzakirat'*, (Ingatan Bukannya Catatan) terjemahan Surya Dharma, Jakarta: Robbani Press, 1998, hlm. 120.
- ¹⁵ *Ad-Dakwah*, Bil. 14, Julai 1977, hlm. 3.
- ¹⁶ Cahyadi Takariawan, *Al-Ikhwan al-Muslimun Bersama Mursyid Am Kedua*, Jokjakarta: Tiga Lentera Utama, 2002, hlm. 58.
- ¹⁷ Ibid., hlm. 57.

- ¹⁸ Pada 13 November 1948, J. Ohberton, setiausaha Politik kepada Ketua Tentera laut British di Timur Tengah telah menghantar surat kepada pejabat Perisikan yang mengandungi perintah pengharaman Ikhwan al-Muslimin. Lihat Thameem Ushama, *Hassan al-Banna, Vision & Mission*, Kuala Lumpur: A.S. Noordeen, 1995, hlm. 72. Lihat juga Yusuf al-Qardawi, *Ikhwan Al-Muslimun 70 Amman Fi ad-Dakwah wa at-Tarbiyyah wa al-Jihad*, (Ikhwan al-Muslimin, Tujuh Puluh Tahun Dalam wa at-Tarbiyyah wa al-Jihad) Kaheerah: Maktabah Wahbah, 1999, hlm. 223. Lihat *ad-Dakwah*, 'Sohafah al-Ikhwan, Mabda', wa- Fikrah wa Aqidah', (Kelompok Ikhwan al-Muslimin, Permulaan, Pemikiran dan Aqidah), Bil. 22 Mac 1978, hlm. 14. Lihat juga *Ad-Dakwah*, Bil. 4 Oktober 1976, hlm. 57.
- ¹⁹ *Ibid.*, hlm. 58.
- ²⁰ *Ad- Dakwah*, Bil. 16, 1977, hlm. 32.
- ²¹ 'Baina Hassan al Banna wa Hassan al Hudaibi: Sofahati Ra'ie min jihad al-Ikhwan al-Muslimin, (Di antara Hassan al-Banna dan Hassan al-Hudaibi, Pandangan ku Menenai Jihad al-Ikhwan al-Muslimin), *Ad- Dakwah*, Bil. 22, Mac 1978, hlm. 18. Lihat juga *Ad- Dakwah*, Bil. 4, Oktober 1976, hlm. 57.
- ²² 'Al-Ikhwan al-Muslimun min Sofahati al-Ams', (Ikhwan al-Muslimin daripada Pandangan ku Kelmarin), *Ad- Dakwah*, Bil. 16, 1977, hlm. 33.
- ²³ FO 141/1271, 1948, *Protes By The Watanist Party Against The Dissolution Of Ikhwan al-Muslimin*.
- ²⁴ Empat orang lain turut dituduh selain Abdul Majid Hassan iaitu Muhammad Malik, Atief Atiah Hilmi, Syafiq Ibrahim Anas dan Mahmud Kamil Said. Abdul Majid telah dihukum gantung pada 13 Oktober 1949 manakala yang lain dihukum penjara seumur hidup dengan kerja berat. Lihat Muhsin Muhammad, '*Man Qatala Hassan al-Banna*', (Siapa Pembunuh Hassan al-Banna), Kaheerah: Dar as-Suruq, 1987, hlm. 581. Lihat juga Thameem Ushama, *Hassan al-Banna*, hlm. 73.
- ²⁵ Raja Farouk di lihat terlibat secara langsung dalam pembunuhan Hassan al-Banna. Menurut Umar Tilmisani menyebut bahawa Hassan al-Banna mati bukan semata-mata ditembak tetapi kerana ditinggalkan tanpa rawatan di hospital atas arahan Farouk. Dr Yusuf Rashad yang merawat Hassan al-Banna pada malam tersebut adalah doktor Istana Farouk. Lihat Muhsin Muhammad, '*Man Qatala Hassan al-Banna*', hlm. 518.
- ²⁶ Yusuf al-Qardawi, *Ikhwan Al-Muslimun*, hlm. 224.
- ²⁷ Thameem Ushama, *Hassan al-Banna*, hlm. 74.
- ²⁸ Ibrahim Abdul Hadi dikatakan bersekongkol dengan Raja Farouk kerana menggunakan segala jentera kerajaan dalam pembunuhan Hassan al-Banna sebagaimana dijelaskan oleh Umar Tilmisani. Sila lihat Muhsin Muhammad, '*Man Qatala Hassan al-Banna*', hlm. 551. Lihat juga Sohafah al- Ikhwan, Mabda' wa Fikrah wa Aqidah', *Ad- Dakwah*, Bil. 22, Mac 1978, hlm. 14.
- ²⁹ *Ibid.*, hlm. 14.
- ³⁰ 'Baina Hassan al-Banna wa Hassan al-Hudaibi: Sofahati Ra'ie min jihad al-Ikwan al-Muslimin', *Ad-Dakwah*, Bil. 22, Mac 1978, hlm. 61
- ³¹ *Ibid.*, hlm. 61.
- ³² *Ad- Dakwah*, Bil. 33, 1979. Hlm. 35.
- ³³ Top Secret, Special Report, 'British Collusion Revealed in Crackdown On Ikhwan' *Arabia*, March 1985 hlm.21. Lihat juga Lois A. Aroian & Richard P. Mitchell, *Timur Tengah dan Afrika Utara Moden*, hlm. 366.

- ³⁴ Abdul al-Monein Said Aly and Manfred W. Wenner, 'Modern Islamic Reform Movements: The Muslim Brotherhood in Contemporary Egypt' *The Middle East Journal*, Volume 36, No 3 Summer 1982, hlm. 342.
- ³⁵ Pada 2 Ogos 1954 mahkamah menjatuhkan hukuman penjara seumur hidup ke atas Ahmad Hussin Gad manakala Muhammad Mahfuz dan Mahmud Abdul Majid dihukum penjara selama 15 tahun. Lihat Muhsin Muhammad, 'Man Qatala Hassan al-Banna', hlm. 610.
- ³⁶ Ibid., hlm. 342.
- ³⁷ Top Secret, *Arabia*, hlm. 21.
- ³⁸ Muhsin Muhammad, 'Man Qatala Hassan al-Banna', hlm. 607.
- ³⁹ Yusuf al-Qardawi, *Ikhwan Al-Muslimun*, hlm. 225.
- ⁴⁰ Ibid., hlm. 226.
- ⁴¹ Top Secret, *Arabia*, hlm. 21.
- ⁴² Muhsin Muhammad, 'Man Qatala Hassan al-Banna', hlm. 607.
- ⁴³ Abdul al-Monein Said Aly and Manfred W. Wenner, 'Modern Islamic Reform Movements', hlm. 343
- ⁴⁴ Peristiwa tersebut berlaku pada 25 Febuari 1953 di mana Muhammad Neguib menulis surat meletakkan jawatan kerana tidak bersetuju dalam beberapa keputusan majlis revolusi termasuklah pengharaman Ikhwan al-Muslimin. Namun tindakan Muhammad Neguib sebenarnya ingin melihat sejauh mana sokongan rakyat dan pasukan tentera kepadanya berbanding Gamal Abdul Nasser dan bukannya kerana simpati kepada Ikhwan al-Muslimin. Lihat Abbas as-Sisi, *Fi Qafilati al-Ikhwan al-Muslimin*, hlm. 396-400.
- ⁴⁵ Yusuf al-Qardawi, *Ikhwan Al-Muslimun*, hlm. 226.
- ⁴⁶ Ibid., hlm. 226
- ⁴⁷ Top Secret, *Arabia*, hlm. 23.
- ⁴⁸ Umar Tilmisani, *Zikrayat La Muzakirat*, hlm. 187
- ⁴⁹ Ibid., hlm. 188.
- ⁵⁰ Ibid., hlm. 190.
- ⁵¹ Ibid., hlm. 191.
- ⁵² Ibid., hlm. 367. Lihat juga Farid Nu'man, *al-Ikhwan al-Muslimun, Anugerah Allah Yang Terzalimi*, Depok: Pustaka Nauka, 200, hlm.15.
- ⁵³ Sheikh Muhammad al-Faraghli dan Said Ramadhan telah bertemu dengan Gamal Abdul Nasser dan bersetuju untuk membersihkan nama Ikhwan al-Muslimin dalam isu tidak percaya kepada kepimpinan Hassan al-Hudaibi. Ibid., hlm. 242.
- ⁵⁴ Ibid., hlm. 227.
- ⁵⁵ Yusuf al Qardawi, *Ikhwan Al-Muslimun*, hlm. 227.
- ⁵⁶ Abdul al-Monein Said Aly and Manfred W. Wenner, 'Modern Islamic Reform Movements', hlm. 343.
- ⁵⁷ Lois A Aroian & Richard P. Mitchell, *Timur Tengah dan Afrika Utara Moden*, hlm. 367.
- ⁵⁸ Gamal Abdul Nasser pada ketika itu menghadapi ancaman daripada komunis dan beliau percaya bahawa membebaskan tahanan Ikhwan al-Muslimin akan dapat mengurangkan bebanan dan ahli-ahli Ikhwan al-Muslimin akan menyokong beliau menentang komunis. Lihat Abdul al-Monein Said Aly and Manfred W. Wenner, 'Modern Islamic Reform Movements', hlm.345.

- ⁵⁹ Mahmud Jamie', *'Wa araftu al- Ikhwan'*, (Kami Menenali al-Ikhwan al-Muslimin), Kaherah: Dar at-Tauzi' wa an-Nasr al-Islamiah, hlm. 21.
- ⁶⁰ Yusuf al-Qardawi, *Ikhwan Al-Muslimun*, hlm. 227
- ⁶¹ Anwar Sadat mengambil alih kerajaan berikutan kematian mengejut Gamal Abdul Nasser pada 28 September 1970. Pakar perubatan mengatakan bahawa terdapat lebih gula di dalam darah beliau yang membawa kepada serangan jantung. Lihat Mahmud Jamie', *'Wa araftu al Ikhwan'*, hlm. 114.
- ⁶² Abdul Azim Ramadan, *Fundamentalist Influence in Egypt: The Strategies Of The Muslim Brotherhood and the Takfir Groups*, Chicago: The University Of Chicago Press, 1993, hlm. 167.
- ⁶³ Martin Heper and Raphael Israeli, *Islam and Politics In The Modern Middle East*, Croom Helm London and Sydney, Croom Helm Australia Pty.Ltd.
- ⁶⁴ Umar Tilmisani, *'Zikrayat La Muzakirat'*, hlm. 303.
- ⁶⁵ Keluaran pertama majalah ini ialah pada Julai 1976 dengan muka depan bertajuk 'Penipuan Komunis dan di Mana Mereka Hari ini'. Majalah ini diterbitkan setiap bulan dan keluaran terakhirnya ialah pada September 1981.
- ⁶⁶ Abdul Azim Ramadan, *Fundamentalist Influence in Egypt*, hlm. 167.
- ⁶⁷ Anwar Sadat telah melawat ke Jerussalem pada bulan November 1977 untuk memulakan rundingan damai antara Mesir dan Israel. Lihat Vatikotis, P.J, *The History Of Egypt*, London: Weindenfield Nicolson, 1969, hlm. 421.
- ⁶⁸ Perjanjian Camp David ini telah ditandatangani di antara Presiden Anwar Sadat dengan Menachem Begin, Perdana Menteri Israel pada 17 September, 1978.
- ⁶⁹ Abdul Azim Ramadhan, *'Jamaah Takfir Fi Misr'*, (Kumpulan Ekstrim di Mesir) Kaherah: Haiah Misriah Lilkitab, 1995, hlm. 214.
- ⁷⁰ Ibid., hlm. 219.
- ⁷¹ Selain menangkap beberapa pimpinan kanan Ikhwan al-Muslimin Anwar Sadat turut menyingkirkan Pope Shenoudah daripada ketua Gereja Qibti.
- ⁷² Ibid., hlm. 221.
- ⁷³ Asaf Hussain, *Islamic Movement in Egypt, Pakistan and Iran*, Marsell Publishing Limited: 1983, hlm. 14.
- ⁷⁴ Yusuf al-Qardawi, *Ikhwan Al-Muslimun*, hlm. 228.
- ⁷⁵ Anwar Sadat telah dibunuh oleh Leftenan Khaled Ahmad Shawki el-Islambouli dari kumpulan al-Jihad, sebuah pecahan Ikhwan al-Muslimin yang radikal. Lihat *Panji Masyarakat*, No 339, 21 Oktober 1981.
- ⁷⁶ *Ad-Dakwah*, Bil. 47, April, 1980.
- ⁷⁷ Umar Tilmisani, *'Zikrayat La Muzakirat'*, hlm. 301.
- ⁷⁸ Abdul Azim Ramadhan, *'Jamaah Takfir Fi Misr'*, hlm. 239.
- ⁷⁹ Ibid., hlm. 240.
- ⁸⁰ Abdul Azim Ramadan, *Fundamentalist Influence in Egypt*, hlm. 176.
- ⁸¹ Denis J Sullivan and Sano Abd Katob, *Islam in Contemporary Egypt, Civil Society vs The State*, London: Lyne Rienner Publihers, 1999, hlm. 53.
- ⁸² Antara yang ditahan ialah Mohammed Badie, ahli Syura, Khairat el-Shatir Naib pengerusi Ikhwan al-Muslimin dan Dr Hassan al-Hayawan, Pimpinan senior Ikhwan al-Muslimin. Lihat New arrests in Giza, <<http://www.ikhwanWeb.com>
- ⁸³ Muhammad Mehdi Akief telah dipilih melalui undi rahsia setelah kematian Makmun al-Hudhaibi, Mursyidul Am ke enam. Beliau pernah meringkuk di dalam penjara selama 20 tahun pada tahun 1954 kerana dituduh menganggotai pertubuhan Ikhwan

yang telah diharamkan dan terbabit di dalam cubaan membunuh presiden Gamal Abdul Nasser. Berhijrah ke Jerman pada tahun 1980 selepas tamat tempoh hukuman dan kembali semula ke Mesir pada tahun 1986. Dilantik sebagai ahli Parlimen pada tahun 1987 atas tiket Parti Buruh sehingga tahun 1990 dan cuba bertanding pada tahun 1995 dan 2000 sebagai calon bebas tetapi gagal. Temu bual penulis dengan Mursyidul Am Muhammad Mehdi Akief di Pejabat Ikhwan al-Muslimin di Kaherah, Mesir pada 28 September 2004

- ⁸⁴ United National Front For Change (UNFC) adalah merupakan pakatan yang aktif untuk menghidupkan massa untuk mencapai perubahan sistem pemerintahan kepada sistem demokrasi yang lebih baik.
- ⁸⁵ Islam Is The Solution atau dalam bahasa Arab 'Islam huwa Hil'. Slogan ini mendapat perhatian ramai kerana Ikhwan al-Muslimin dapat membuktikan melalui pendekatan sosialnya dan membantu masyarakat sekeliling.
- ⁸⁶ Selain daripada disiplin yang tinggi, mereka mempunyai rangkaian yang banyak untuk menyalurkan maklumat ke akar umbi.
- ⁸⁷ Hassan al-Sayed Ahmed Nafaa adalah Timbalan pengerusi Gabungan Pembangkang (UNFC), lihat Muslim Brotherhood's Rise in Egypt, < <http://www.ikhwanWeb.com>.
- ⁸⁸ The Moslem Brotherhood Is The Leading Opposing Power in Egypt', 12 Oktober 2005 < <http://www.ikhwanWeb.com>.
- ⁸⁹ Parti Demokratik National (NDP) pimpinan Muhammad Hosni Mubarak telah menawarkan 800 pound Mesir kepada sesiapa yang mengundi NDP di kawasan Nasr City. Lihat 'Vote For The NDP and Take 800 Pound', 09 November 2005, Ikhwan juga melaporkan bahawa gabenor al- Menia telah mengugut masyarakat kampung agar tidak mengundi Ikhwan al-Muslimin, 09 November 2005 < <http://www.ikhwanWeb.com>.
- ⁹⁰ John Bradley pernah bertugas untuk CNN dan BBC. Dilantik sebagai ketua Editor di *Al-Ahram Weekly* semasa berada di Mesir pada tahun 1999.
- ⁹¹ John Bradley, 'Egypt heading For Collapse', < <http://www.ikhwanWeb.com>.
- ⁹² Lihat kenyataan Hosni Mubarak pada 19 November 2006 < <http://www.ikhwanWeb.com>.
- ⁹³ Ikhwan meletakkan syarat agar dialog dengan Amerika Syarikat hendaklah melalui Kementerian Luar Negeri Mesir. Lihat Elad al-Athman, 'The Egyptian Muslim Brotherhood After The 2005 Election', < <http://www.ikhwanWeb.com>.
- ⁹⁴ New arrests in Giza, <<http://www.ikhwanWeb.com>, 08 Mac 2006.